

Maciej Bartoszek¹
Archiwum Państwowe w Szczecinie

*Dziedzictwo archiwalne polskich organizacji społecznych
w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie
oraz inicjatywy podejmowane w latach 2018–2020
z zakresu współpracy z organizacjami niepaństwowymi*

ZARYS PRAWA I REGULACJI ARCHIWALNYCH

OKREŚLAJĄCYCH NIEPAŃSTWOWY EWIDENCJONOWANY ZASÓB ARCHIWALNY

Archiwa państwowe zrzeszone w państwowej sieci archiwalnej w ramach ustawowych obowiązków wynikających z zapisów *ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* [dalej: *u.n.z.a.*] odpowiadają za kształtowanie państwowego zasobu archiwalnego w państwowych organach i jednostkach organizacyjnych oraz w samorządowych organach i jednostkach organizacyjnych. Narodowy zasób archiwalny, który współtworzą materiały archiwalne wytworzone i zgromadzone przez państwowych i samorządowych aktotwórców znajdują się pod szczególną ochroną wynikającą z treści artykułów *u.n.z.a.*, która realizowana jest poprzez narzucenie prawnego obowiązku kierownikom jednostek, którzy zobowiązani są do zapewnienia odpowiedniego ewidencjonowania, przechowywania oraz zabezpieczenia przed uszkodzeniem, zniszczeniem i utratą materiałów archiwalnych. Następnie zadania z zakresu zapewnienia prawidłowej ochrony, po upływie określonego w *u.n.z.a.* okresu przechowywania materiałów archiwalnych w siedzibie państwowego lub samorządowego organu/jednostki organizacyjnej, realizowane są przez archiwum państwowe – ta uwarunkowana przez *u.n.z.a.* prawna ochrona dokumentacji stanowiącej materiały archiwalne, wynika z historycznej i informacyjnej wartości, jakie ta dokumentacja posiada, jako źródło wiadomości na temat funkcjonowania poszczególnych organów i jednostek w kontekście

¹ Maciej Bartoszek – pracownik Oddziału III Kształtowania Narastającego Zasobu Archiwalnego Archiwum Państwowego w Szczecinie. Zainteresowania badawcze: historia najnowsza, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów II wojny światowej oraz kształtowania się państwowości polskiej po 1945 roku. W Archiwum Państwowym w Szczecinie pracownik wyznaczony do nawiązywania kontaktu z podmiotami ze sfery niepaństwowego ewidencjonowanego zasobu archiwalnego.

działalności państwa i oddziaływania na życie kulturalne, gospodarcze, naukowe i społeczne.

Obok przepisów prawnych określających postępowanie z materiałami archiwalnymi powstałymi w wyniku funkcjonowania państwowych lub samorządowych organów/jednostek organizacyjnych, w *u.n.z.a.* uregulowane zostały również zagadnienia odnoszące się do postępowania z materiałami archiwalnymi tworzącymi niepaństwowy zasób archiwalny, który razem z państwowym zasobem archiwalnym stanowi narodowy zasób archiwalny. Zgodnie z definicją zawartą w *u.n.z.a.* „niepaństwowy zasób archiwalny tworzą materiały archiwalne, które nie wchodzą do państwowego zasobu archiwalnego”², w odróżnieniu od materiałów archiwalnych wchodzących w skład państwowego zasobu archiwalnego, w przypadku niepaństwowego zasobu archiwalnego materiały archiwalne nie stanowią własności państwowych lub samorządowych organów/jednostek organizacyjnych³. Na podstawie *u.n.z.a.*⁴ niepaństwowy zasób archiwalny dzieli się na:

- **ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny:** w zawartość, którego wchodzi materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności partii politycznych, organizacji politycznych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych, kościołów i związków wyznaniowych oraz innych niepaństwowych jednostek organizacyjnych (fundacje, towarzystwa, związki zawodowe, korporacje stanowiące organizacje społeczne), które stanowią ich własność⁵;
- **nieewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny:** są to materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności osób fizycznych, stanowiące własności tych osób lub ich prawnych następców⁶.

Podmioty ze sfery ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, które w wyniku swojej statutowej działalności wytwarzają materiały archiwalne, a także w zasobie, których przechowywane są materiały archiwalne powstałe w wyniku ich funkcjonowania,

² Art. 41 ust. 1 *Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (Dz.U. 2020 poz. 164) [dalej: *u.n.z.a.*].

³ E. Borodij, Z. Pustuła, *Zeszyt I, Podstawy prawne postępowania z dokumentacją*, [w:] *Kancelaria i archiwum zakładowego*, Warszawa 2016, s. 9.

⁴ Art. 41 ust. 2 *u.n.z.a.*

⁵ Art. 42 *u.n.z.a.*

⁶ Art. 46 *u.n.z.a.*

zobowiązane są na podstawie przepisów prawa *u.n.z.a* do:

- nie zbywania materiałów archiwalnych stanowiących część ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego⁷;
- zapewnienia, we własnym zakresie, powstałym i powstającym materiałom archiwalnym odpowiednich warunków przechowywania, ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą, a w przypadku uszkodzenia materiałów archiwalnych – prawidłowego zabezpieczenia i konserwacji⁸;
- przekazania materiałów archiwalnych do właściwej jednostki państwowej sieci archiwalnej wskazanej decyzją Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w sytuacji trwałego zaprzestania działalności⁹.

Ponadto treść *u.n.z.a* określa również obowiązki organów niepaństwowych jednostek organizacyjnych względem materiałów archiwalnych wchodzących w skład niepaństwowego zasobu archiwalnego, które wskazują na konieczność zapewnienia materiałom archiwalnym – powstających i będących w posiadaniu wskazanych organów – prawidłowej ewidencji, odpowiednich warunków przechowywania (w tym środków fizycznych) i zabezpieczenia materiałów archiwalnych¹⁰.

Materiały archiwalne powstałe w wyniku funkcjonowania państwowych lub samorządowych organów/jednostek organizacyjnych, których przekazanie do właściwego terytorialnie archiwum państwowego odbywa się na podstawie artykułu 5 ust. 1 pkt 1 *u.n.z.a*, określający jednoznaczny 25-letni okres przechowywania materiałów archiwalnych w siedzibie państwowych lub samorządowych organów/jednostek organizacyjnych oraz warunki związane z przygotowaniem materiałów archiwalnych do przekazania właściwemu archiwum państwowemu. W przypadku materiałów archiwalnych będących w posiadaniu niepaństwowych jednostek organizacyjnych, mogą one zostać włączone do państwowego zasobu archiwalnego, jeżeli stały się one własnością Skarbu Państwa (tj. archiwum państwowego) m.in. w wyniku zakupu lub darowizny¹¹.

⁷ Art. 8 *u.n.z.a*.

⁸ Art. 12 *u.n.z.a*.

⁹ Art. 44 *u.n.z.a*.

¹⁰ Art. 45 ust. 1 *u.n.z.a*.

¹¹ Art. 15 ust. 2 *u.n.z.a*.

Niepaństwowe organy oraz jednostki organizacyjne, które wytwarzają i gromadzą materiały archiwalne (jak również w przypadku, gdy ich w zasobie zgromadzone zostały materiały archiwalne np. oddziedziczone w wyniku zmian organizacyjnych), zgodnie z treścią *u.n.z.a* są zobowiązane do zapewnienia prawidłowych warunków przechowywania materiałów archiwalnych, ich ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem oraz utratą, a także podjęcia wymaganych działań konserwatorskich i profilaktycznych mających na celu ochronę materiałów archiwalnych przed zagrożeniem wynikającym z oddziaływania warunków fizycznych i atmosferycznych mogących mieć wpływ na utratę zawartych w nich informacji¹². W sytuacji stwierdzenia uzasadnionego zagrożenia zniszczenia, uszkodzenia, utraty oraz wywiezienia bez zezwolenia za granicę materiałów archiwalnych tworzących narodowy zasób archiwalny, który współtworzą materiały archiwalne ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, dyrektor właściwego terytorialnie archiwum państwowego może wydać decyzję administracyjną o zabezpieczeniu materiałów archiwalnych nakazującą ich przeniesienie i przechowywanie w archiwum państwowym do momentu ustania zagrożenia¹³. Materiały archiwalne niepaństwowych jednostek organizacyjnych, które tym sposobem znalazły się w archiwum państwowym nie stanowią jego własności, w związku z tym nie wchodzi do jego zasobu i w dalszym ciągu pozostają własnością niepaństwowych jednostek organizacyjnych¹⁴.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 13 *u.n.z.a* następujące sprawy, o których mowa w ustawie archiwalnej:

- przekazanie materiałów archiwalnych do archiwum państwowego;
- brakowania dokumentacji niearchiwalnej;
- zapewnienia odpowiedniej ewidencji, przechowywania oraz ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą;
- zapewnienia należytych warunków przechowywania materiałów archiwalnych, ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem, utratą w tym również zapewnienie konserwacji materiałów archiwalnych.

¹² Art. 12 *u.n.z.a.*

¹³ Tamże.

¹⁴ M. Konstankiewicz, A. Niewęgłowski, *Narodowy zasób archiwalny i archiwa. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 162.

W przypadku niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych zgodnie z art. 13 u.n.z.a regulują one we własnym zakresie:

- przekazanie materiałów archiwalnych do archiwum państwowego;
- brakowania dokumentacji niearchiwalnej;
- zapewnienia odpowiedniej ewidencji, przechowywania oraz ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą;
- zapewnienia należytych warunków przechowywania materiałów archiwalnych, ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem, utratą w tym również zapewnienie konserwacji materiałów archiwalnych.

Wskazuje to, że posiadają one pod tym kątem pewną autonomię (np. w przypadku brakowania dokumentacji niearchiwalnej) w odróżnieniu od państwowych i samorządowych organów/jednostek organizacyjnych. Ponadto zgodnie z art. 45 ust. 2 u.n.z.a organy niepaństwowych jednostek organizacyjnych również we własnym zakresie określają zasady i tryb udostępnienia materiałów archiwalnych wchodzących w skład niepaństwowego zasobu archiwalnego. Z kolei w odróżnieniu do archiwów zakładowych, art. 45 ust. 3 u.n.z.a pozwala niepaństwowym organom/jednostkom organizacyjnym przechowywać we własnym zasobie zasób historyczny w rozumieniu art. 25 ust. 2 u.n.z.a¹⁵.

Warunki i tryb przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych powstających i znajdujących się w zasobie niepaństwowych jednostek organizacyjnych, zgodnie z art. 44 ust. 4 u.n.z.a zostało określone w *Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie warunków i trybu przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny* (Dz.U. 2015 poz. 1733) [dalej: *Rozporządzenie*]. W *Rozporządzeniu* wskazane są trzy formy określające przekazanie materiałów archiwalnych przez wytwórców ewidencjonowanego zasobu archiwalnego do archiwum państwowego, które mogą następować w przypadku:

Zaprzestania działalności niepaństwowego organu/jednostki organizacyjnej w wyniku wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia lub podjęcia decyzji przez właściwy organ¹⁶:

¹⁵ Zgodnie z art. 25 ust. 2 u.n.z.a – materiały archiwalne zgromadzone przez archiwa w przeszłości.

¹⁶ Procedura określona przez zapisy zawarte w § 2 ust. 1–11 *Rozporządzenia Ministra*

Zgodnie z § 2 ust. 1 „zarządzający”¹⁷ niepaństwową jednostką organizacyjną, w której w wyniku prowadzonej działalności zgromadzone zostały materiały archiwalne, w terminie do 30 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia/dnia podjęcia decyzji o ustaniu działalności powiadamia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych o zamiarze przekazania materiałów archiwalnych. Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych po otrzymaniu informacji wskazuje jednostce właściwe archiwum państwowe (informując jednocześnie o tym fakcie dyrektora wskazanego archiwum państwowego), do którego należy przekazać materiały archiwalne. Dyrektor archiwum państwowego przed przekazaniem materiałów archiwalnych do archiwum państwowego przeprowadza ocenę wartości dokumentacji podlegającej przekazaniu w celu stwierdzenia jej wartości historycznej, kompletności, stanu uporządkowania i zewidencjonowania, ocenie podlegają również czynniki związane z miejscem i warunkami przechowywania dokumentacji pod kątem potencjalnego zagrożenia uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą. Po przeprowadzeniu czynności związanych z określeniem wartości dokumentacji oraz warunków jej przechowywania, jednostka przekazująca do archiwum państwowego dokumentację uznaną za materiały archiwalne przeprowadza w uzgodnieniu z dyrektorem archiwum państwowego prace porządkowe oraz związane z technicznym zabezpieczeniem i wykonaniem ewidencji materiałów archiwalnych podlegających przekazaniu¹⁸ (w przypadku istnienia zagrożenia

Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie warunków i trybu przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny (Dz.U. 2015 poz. 1733).

¹⁷ Określenie występujące w § 2 ust. 1 *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. ...*, które oznacza „zarządzającego jednostką organizacyjną”.

¹⁸ Zgodnie z § 2 ust. 4 *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. ...*, standardy porządkowania, ewidencjonowania i technicznego zabezpieczenia materiałów archiwalnych przed ich przekazaniem do archiwów państwowych powinny zostać dokonane na podstawie art. 5 ust. 2 pkt. 1 *u.n.z.a.* – zapis ten wskazuje na wykorzystanie standardów określonych w załączniku nr 4 *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20 października 2015 r. w sprawie klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji, przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych i brakowania dokumentacji niearchiwalnej (Dz.U. 2019 poz. 246)*. Przy czym osobna procedura dotyczy porządkowania i przekazywania materiałów archiwalnych sporządzonych w formie elektronicznej, która określona jest w: 1) *Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi (Dz.U. 2006 nr 206 poz. 1518)*; 2) *Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych (Dz.U. 2006 nr 206 poz. 1519)*.

uszkodzenia, zniszczenia lub utraty materiałów archiwalnych dyrektor archiwum państwowego może wskazać jednostce odstąpienie od części/całości standardów porządkowania dokumentacji). Jednostka przekazująca materiały archiwalne, po zakończeniu prac porządkowych, zawiadamia o tym fakcie dyrektora archiwum państwowego, dołączając ewidencję materiałów archiwalnych podlegających przekazaniu oraz notatkę zawierającą informacje na temat podstawy prawnej działania, strukturze organizacyjnej, właściwości rzeczowej i miejscowej jednostki organizacyjnej. W wyniku otrzymanego zawiadomienia dyrektor archiwum państwowego sprawdza prawidłowość wykonanych prac porządkowo-zabezpieczających oraz stan zewidencjonowania materiałów archiwalnych, następnie jednostka przekazuje materiały archiwalne do miejsca wskazanego przez dyrektora archiwum państwowego, zgodnie z ustalonym terminem – czynność ta kończy procedurę przekazania materiałów archiwalnych przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną do archiwum państwowego.

Przekazania przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną materiałów archiwalnych do archiwum państwowego w formie depozytu¹⁹:

Możliwość przekazania przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną materiałów archiwalnych do archiwum państwowego w postaci depozytu następuje w wyniku podjęcia decyzji przez władze niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych, które o zamiarze zdeponowania materiałów archiwalnych powiadamiają Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. W wyniku otrzymanej informacji Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych wskazuje właściwe archiwum państwowe (jednocześnie informując o tym fakcie dyrektora tego archiwum), do którego należy przekazać materiały archiwalne.

Podstawą przekazania materiałów archiwalnych w formie depozytu stanowi porozumienie określające w szczególności: 1) rodzaj i ilość przekazywanych materiałów archiwalnych (wraz z ich ewidencją); 2) okres, na który materiały archiwalne zostaną przekazane; 3) warunki ponoszenia kosztów przechowywania, zabezpieczenia i udostępniania materiałów archiwalnych; 4) warunki techniczne i termin przekazania. Porozumienie zawarte w sprawie przekazania materiałów archiwalnych w formie depozytu następuje pomiędzy reprezentantami władz

¹⁹ Procedura określona przez zapisy zawarte w § 4 ust. 1–3 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. ...

niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych, a dyrektorem archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Zawarcie porozumienia stanowi czynność, która kończy procedurę przekazania materiałów archiwalnych w formie depozytu przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną do archiwum państwowego.

Przekazania przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną materiałów archiwalnych do archiwum państwowego w wyniku zawarcia porozumienia²⁰.

Tryb przekazania przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną materiałów archiwalnych do archiwum państwowego w postaci porozumienia następuje analogicznie, jak w przypadku procedury przekazania przez niepaństwowe organy/jednostki organizacyjne materiałów archiwalnych do archiwum państwowego, w formie depozytu. Podejmując decyzję o przekazaniu materiałów archiwalnych do archiwum państwowego władze niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych, o zamiarze przekazania materiałów archiwalnych powiadamiają Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, który wskazuje właściwe archiwum państwowe (jednocześnie informując o tym fakcie dyrektora tego archiwum), do którego należy przekazać materiały archiwalne.

Podstawę przekazania materiałów archiwalnych stanowi porozumienie określające w szczególności: 1) rodzaj i ilość przekazywanych materiałów archiwalnych (wraz z ich ewidencją); 2) warunki techniczne i termin przekazania. Porozumienie zawarte w sprawie przekazania materiałów archiwalnych zawierane jest pomiędzy reprezentantami władz niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych, a dyrektorem archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Zawarcie porozumienia, kończy formalną procedurę przekazania materiałów archiwalnych przez niepaństwowy organ/jednostkę organizacyjną do archiwum państwowego²¹.

²⁰ Procedura określona przez zapisy zawarte w § 3 ust. 1–3 *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. ...*

²¹ Przy czym należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 45 ust. 4 *u.n.z.a.* współpracę archiwów niepaństwowych jednostek organizacyjnych z państwową siecią archiwalną określają porozumienia zawarte między ich właściwymi organami a ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do zawarcia tego rodzaju porozumień Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego dodatkowo upoważnił Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na podstawie upoważnienia z dnia 22 marca 2019 r. (na podstawie pisma Naczelnego

PRZEPISY PRAWNE I PROCEDURA OKREŚLAJĄCE POSTĘPOWANIE ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH Z JEDNOSTKAMI Z OBSZARU EWIDENCJONOWANEGO NIEPAŃSTWOWEGO ZASOBU ARCHIWALNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW WYDANYCH PRZEZ NACZELNEGO DYREKTORA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

Dokumentem regulującym postępowanie archiwów państwowych względem niepaństwowych organów/jednostek organizacyjnych jest *Zarządzenie Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie współpracy archiwów państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego* (DKN.420.3.2018). Zarządzenie to określa zasady współpracy archiwów państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego wskazując krok po kroku czynności, do których zobowiązane zostały archiwa państwowe przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z obszaru ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, zgodnie z właściwością terytorialną tj. przyporządkowaniem siedziby niepaństwowego organu zarządzającego podmiotu względem właściwego miejscowo archiwum państwowego²². Na podstawie treści zarządzenia określić można następujące czynności, do których realizacji wskazani zostali dyrektorzy archiwów państwowych:

- Wyznaczenie osoby (osób) odpowiedzialnych za wykonywanie zarządzenia w zakresie współpracy z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego w zasobu archiwalnego²³. Prowadzenie wykazu niepaństwowych podmiotów, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego

Dyrektora Archiwów Państwowych z 28 maja 2021 r., znak sprawy: DKN.420.2.2021).

²² Zgodnie z § 2 ust. 4 w przypadku wątpliwości w zakresie archiwów państwowych rozstrzyga Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, przy czym Archiwum Akt Nowych jest właściwe dla podmiotu, który działa na obszarze całego państwa i ma siedzibę w Warszawie (§ 2 ust. 2), a Narodowe Archiwum Cyfrowe jest właściwe dla podmiotu, który został powołany do wytwarzania dokumentacji fotograficznej i audiowizualnej, utrwalającego działalność podstawową w formie fotograficznej oraz audiowizualnej, który ma siedzibę w Warszawie.

²³ § 3 Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie współpracy archiwów państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego (DKN.420.3.2018).

zasobu archiwalnego, zawierającego, co najmniej następujące elementy²⁴:

- nazwę podmiotu;
- adres siedziby organów zarządzających podmiotu;
- adres archiwum podmiotu;
- określenie formy prawnej podmiotu;
- zwięzłe określenie rodzaju działalności podmiotu, w tym jego działalności podstawowej;
- datę nawiązania lub ustania współpracy;
- informację o podjętych działaniach w zakresie współpracy w danym roku.

– Rozpoznania corocznie liczby i rodzajów podmiotów, z którymi wskazane jest kontynuowanie lub nawiązywanie współpracy. Na tej podstawie dyrektorzy archiwów państwowych dokonują aktualizacji podmiotów, który podlega zaopiniowaniu przez właściwą dla danego archiwum państwowego Komisję Archiwalnej Oceny Dokumentacji.

- Nawiązania, w ciągu miesiąca od dnia zakończenia rozpoznania, współpracy z wytypowanymi w danym roku niepaństwowymi podmiotami, określając w szczególności²⁵:
 - zakres współpracy (w przypadku nowych podmiotów);
 - informację o osobie (osobach) wyznaczonej do wykonania zarządzenia;
 - informację o możliwości zawarcia porozumienia, zgodnie z art. 45 ust. 4 *u.n.z.a.*
- Informacje o działaniach i efektach nawiązania lub kontynuowania współpracy z danymi podmiotami na bieżąco uzupełnia się w wykazie niepaństwowych podmiotów, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego.
- Określenia sposobu i formy prowadzenia wykazu niepaństwowych podmiotów, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego²⁶.

²⁴ § 5 Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. ...

²⁵ § 6 Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. ...

²⁶ § 7 Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. ...

- Przedstawienia Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych w sprawozdaniu rocznym archiwum państwowego informacji o podjętych przez archiwum państwowe czynnościach w zakresie współpracy z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego²⁷. Dodatkowo, w formie odrębnego załącznika do sprawozdania, wykaz niepaństwowych podmiotów, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego.

Zgodnie z załącznikiem do Zarządzenia nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. przy rozpoznawaniu podmiotów, z którymi wskazane jest nawiązanie współpracy należy uwzględnić następujące kryteria:

- zachowanie ciągłości w kształtowaniu zasobu archiwalnego, w szczególności odnośnie tych podmiotów, które powstały z przekształcenia państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych, ustalonych we wcześniejszym okresie, jako wytwarzających materiały archiwalne;
- charakter i przedmiot prowadzonej przez podmiot działalności;
- znaczenie społeczne, gospodarcze, kulturalne, polityczne i naukowe podmiotu;
- szczególne znaczenie historyczne posiadanych przez podmioty materiałów archiwalnych dla dokumentowania dziejów kraju lub danego obszaru.

Poprzez współpracę archiwów państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, zgodnie z załącznikiem do Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. należy rozumieć:

- wspieranie działalności archiwalnej oraz pomoc przy bieżącym zarządzaniu wytwarzaną i narastającą dokumentacją;
- udzielanie porad przy wartościowaniu dokumentacji np. podczas procedury brakowania dokumentacji niearchiwalnej lub przy opracowaniu, ewidencjonowaniu i zabezpieczeniu materiałów archiwalnych wchodzących w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego;

²⁷ § 8 Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. ...

- prowadzenie wspólnych spotkań: szkoleń, konsultacji, ekspertyz;
- organizowanie wspólnych przedsięwzięć z obszaru działalności naukowej, wydawniczej i informacyjno-popularyzacyjnej, z uwzględnieniem popularyzacji narodowego zasobu archiwalnego i działalności archiwalnej podmiotów.

W Archiwum Państwowym w Szczecinie zgodnie z *Zarządzeniem nr 14/2019 Dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie z dnia 18 października 2019 r.* wyznaczony został pracownik odpowiedzialny za wykonywanie czynności związanych ze współpracą z podmiotami tworzącymi ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny obejmujący obszar właściwości rzeczowej Archiwum Państwowego w Szczecinie we współpracy z Oddziałami w Międzyzdrojach oraz Stargardzie. W zarządzeniu określono również postać elektroniczną prowadzenia wykazu niepaństwowych podmiotów, których materiały archiwalne wchodzi w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. Wykaz podmiotów jest, co roku aktualizowany i przedstawiany do zaopiniowania Komisji Archiwalnej Oceny Dokumentacji, po uzyskaniu pozytywnej opinii dokument jest podpisywany przez Dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Nawiązywanie kontaktów z potencjalnymi wytwórcami materiałów archiwalnych z obszaru ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbywa się za pomocą przygotowanego formularza ankiety informacyjnej, który wysyłany jest do jednostek zgodnie z kryteriami przyjętymi w załączniku do *Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 roku*. Zgodnie z obecnie obowiązującym w Archiwum Państwowym w Szczecinie wzorem, ankieta zawiera następujące zakładki wskazane do wypełnienia przez jednostkę:

- **dane podstawowe**, dotyczące nazwy jednostki organizacyjnej, adresu i godziny urzędowania, informacji kontaktowych;
- **przepisy kancelaryjne i archiwalne**, w tej części znajduje się prośba o przedstawienie informacji na temat funkcjonowania w jednostce instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt, bądź instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania składnicy akt lub innych przepisów normujących postępowanie z dokumentacją;
- **opis zgromadzonego zasobu**, polegający na wskazaniu czy w jednostce jest gromadzona i ewidencjonowana dokumentacja

- z działalności oraz jakiego rodzaju jest to dokumentacja (akto-
wa, techniczna, fotografie, nagrania, filmy itd.);
- **lokal archiwum**, zawierający pytania dotyczące scharakteryzowania lokalu, w którym przechowywana jest dokumentacja z uwzględnieniem, czy wyznaczono osobę odpowiedzialną za funkcjonowanie archiwum i w jakim miejscu budynku zlokalizowano pomieszczenie archiwalne;
 - **potrzeby**, w tej części ankiety pytania skierowane są bezpośrednio do jednostki z prośbą o określenie czy zainteresowana jest nawiązaniem kontaktu z archiwum państwowym, pomocą merytoryczną przy opracowaniu przepisów kancelaryjnych i archiwalnych, udziałem w spotkaniu organizowanym przez Archiwum Państwowe w Szczecinie dotyczącym przepisów prawa i podstaw zarządzania dokumentacją.

MATERIAŁY ARCHIWALNE POLSKICH ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH PRZECHOWYWANE W ZASOBIE ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W SZCZECINIE

Ze względu na dużą ilość zespołów archiwalnych organizacji społecznych znajdujących się w zasobie archiwalnym Archiwum Państwowego w Szczecinie na potrzeby niniejszego artykułu zdecydowałem się na wyodrębnienie poszczególnych zespołów według podziału na zakres działalności danej jednostki z krótką charakterystyką materiałów archiwalnych zgromadzonych w danym zespole. Podział został określony na podstawie następujących obszarów i rodzajów działalności organizacji społecznych z uwzględnieniem numeru zespołu archiwalnego²⁸:

- **polityczne**: 65/492 *Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Zarząd Wojewódzki w Szczecinie*;
- **spółdzielcze**: 65/422 *Związek Branżowy Spółdzielni Odzieżowo-Włókienniczych w Szczecinie*;
- **kombatanckie**: 65/1581 *Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin*;
- **naukowe**: 65/1766 *Szczecińskie Towarzystwo Naukowe*;

²⁸ Przy podziale organizacji społecznych pod kątem działalności wykorzystałem zestawienie przygotowane przez pracownika Archiwum Państwowego w Szczecinie Bartosza Sitarza ujęte w wystąpieniu *Materiały archiwalne wchodzące do niepaństwowego ewidencjonowanego zasobu archiwalnego przechowywane w Archiwum Państwowym w Szczecinie*. Należy zaznaczyć, że są to przykładowe jednostki, których materiały archiwalne znajdują się w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie (np. w przypadku organizacji kombatanckich liczba zespołów archiwalnych jest większa w porównaniu z innymi organizacjami społecznymi działającymi w obszarze kultury, nauki).

- **kulturalne:** 65/709 Związek Literatów Polskich Oddział w Szczecinie;
- **regionalistyczne:** 65/462 Polski Związek Zachodni Zarząd Okręgowy w Szczecinie;
- **krajoznawczo-turystyczne:** 65/507 PTTK Zarząd Okręgu w Szczecinie;
- **sportowe (kluby sportowe):** 65/514 Klub Sportowy „Pogoń” w Szczecinie;
- **paramilitarne:** 65/475 Liga Obrony Kraju Zarząd Wojewódzki w Szczecinie;
- **młodzieżowo-harcerskie:** 65/486 Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi Zachodnio-Pomorskiej w Szczecinie;
- **kobiece:** 65/485 Liga Kobiet Zarząd Wojewódzki w Szczecinie;
- **charytatywno-społeczne:** 65/454 Polski Czerwony Krzyż Oddział Wojewódzki w Szczecinie.

Poniżej zaprezentowano charakterystykę materiałów archiwalnych zgromadzonych w poszczególnych zespołach.

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Zarząd Wojewódzki w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1945–1969;

Liczba jednostek: 53 (ok. 0,45 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej (TPPR) było organizacją społeczną założoną w 1944 r., które koncentrowało się na organizacji uroczystości propagandowych związanych z historią państwa radzieckiego (np. obchody rocznic rewolucji październikowej), działalności polityczno-turystycznej (w ramach, której obchodzono m.in. dni radzieckiej kultury, techniki, książki, filmu) oraz kulturalno-oświatowej (poprzez prowadzenie m.in. kursów języka rosyjskiego, festiwali piosenki radzieckiej. W 1991 r. organizacja ta przekształciła się w Stowarzyszenie Polska–Rosja²⁹.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 53 jednostki archiwalne z lat 1945–1969, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się protokoły zjazdów wojewódzkich Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, protokoły posiedzeń organów Zarządu Wojewódzkiego w Szczecinie oraz zarządów powiatowych, dokumentacja posiedzeń Komisji Nauczania Języka Rosyjskiego, informacje

²⁹ Encyklopedia PWN (dostęp na dzień: 29.06.2021 r. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Towarzystwo-Przyjazni-Polsko-Radzieckiej;3988469>).

i sprawozdania z działalności organizacji, materiały dotyczące funkcjonowania szkolnych kół oraz współpracy z dowództwem wojsk radzieckich, dokumentacja organizacyjno-finansowa: preliminarze budżetowe i sprawozdania finansowe, protokoły kontroli, statut jednostki³⁰.

Związek Branżowy Spółdzielni Odzieżowo-Włókienniczych w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1947–1954;

Liczba jednostek: 84 (ok. 0,65 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Związek Branżowy Spółdzielni Odzieżowo-Włókienniczych w Szczecinie stanowił organizację zawodowo-spółdzielczą funkcjonującą do 1954 r. skupiającą przedstawicieli branży odzieżowo-włókienniczej (w tym również skórzanej) funkcjonującej w Szczecinie oraz na obszarze administrowanym przez władze polskie na Ziemiach Odzyskanych.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 84 jednostki archiwalne z lat 1947–1954. Wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się dokumenty dotyczące działalności prawno-organizacyjnej spółdzielni, informacje na temat organizacji związku, protokoły z zebrań członków zrzeszonych w organizacji, sprawozdania z działalności poszczególnych spółdzielni (np. krawieckich – stargardzka „Ina”, łobeska „Syrena”), dokumenty finansowe³¹.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin

Daty skrajne materiałów archiwalnych: [1986] 1989–2012;

Liczba jednostek: 1374 (ok. 5,30 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Początek formowania się organizacji kombatanckiej Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin sięga początku lat 80. XX wieku, kiedy w 1981 r. założono Klub Powstańców Warszawskich oraz Klub Kresowych Żołnierzy Armii Krajowej, następnie w 1989 r. zarejestrowano i powołano do życia ogólnopolskie Stowarzyszenie Żołnierzy Armii Krajowej, które w 1990 r. przyjęło nazwę Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Na przestrzeni lat 1989–1990 zgodnie z postanowieniami podjętymi przez organy związku w Szczecinie powołano Okręg Północno-Zachodniego Stowarzyszenia Żołnierzy

³⁰ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 492 „Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Zarząd Wojewódzki w Szczecinie” z lat 1945–1969.

³¹ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 418–422 „Związki branżowe spółdzielni pracy województwa szczecińskiego – grupa zespołów” z lat 1946–1954.

Armii Krajowej, którego nazwę przemianowano na Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin. Organizacja ta zrzesza członków Armii Krajowej oraz innych organizacji zbrojnych podporządkowanych polskim władzom na emigracji w okresie II wojny światowej. W ramach swojej statutowej działalności stowarzyszenie zajmuje się m.in. współpracą z innymi organizacjami kombatanckimi, organizacją obchodów rocznic i świąt narodowych, działaniami na rzecz integracji i wsparcia środowiska kombatanckiego.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 1374 jednostek archiwalnych z lat 1986–2012, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się dokumenty dotyczące organizacji jednostki (statuty, regulaminy, instrukcje, akta organizacyjne), protokoły i sprawozdania z posiedzeń ogólnopolskich organów władzy stowarzyszenia, wydawnictwa prasowe, dokumentacja kół terenowych, ewidencja członków stowarzyszenia. Przeważającą część materiałów archiwalnych (925 jednostek archiwalnych) w ramach zespołu archiwalnego zajmują akta osobowe (weryfikacyjne i ewidencyjne) członków organizacji³².

Szczecińskie Towarzystwo Naukowe

Daty skrajne materiałów archiwalnych: [1951] 1956–2015;

Liczba jednostek: 998 (ok. 6,75 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Szczecińskie Towarzystwo Naukowe zostało utworzone 3 grudnia 1956 r. z inicjatywy pracowników naukowych ówczesnych szczecińskich uczelni wyższych. Celem organizacji jest rozwój nauki i prowadzenie badań naukowych odnoszących się do regionu Pomorza Zachodniego oraz integracja środowiska szczecińskich naukowców poprzez organizowanie lokalnego życia naukowego, współpracę między instytucjami naukowymi, publikowanie i upowszechnianie osiągnięć naukowych szczecińskiego kręgu naukowego.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 998 jednostek archiwalnych z lat 1951–2015, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się dokumenty związane z rejestracją i organizacją jednostki (statuty, protokoły zebrania zarządu, zarządzenia organów nadrzędnych), sprawozdania roczne z działalności organizacji, wykazy członków, wnioski o odznaczenia, materiały związane z organizacją konferencji naukowych i Zachodniopomorskiego Festiwalu Nauki,

³² Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 1581 „Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Szczecin” z lat [1986] 1989–2012.

maszynopisy książek i artykułów naukowych. Znaczą część materiałów archiwalnych (498 jednostek archiwalnych) w ramach zespołu archiwalnego zajmują akta członkowskie³³.

Związek Literatów Polskich Oddział w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1951–1973;

Liczba jednostek: 59 (ok. 0,40 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Związek Literatów Polskich Oddział w Szczecinie zostało formalnie założone 15 listopada 1950 r., skupiało ono wokół siebie przedstawicieli szczecińskiego środowiska literackiego, które związane było z pierwszym powojennym tygodnikiem „Szczecin” (później „Tygodnik Wybrzeże”) oraz działalnością Rozgłośni Polskiego Rada i Domu Pracy Twórczej w Szczecinie. Celem związku było dbanie o kształtowanie poprawnego, polskiego piśmiennictwa poprzez organizowanie spotkań literackich, odczytów i dyskusji oraz zapewnienie środków materialnych na rozwój młodych literatów oraz opiekę nad starszymi przedstawicielami środowiska zamieszkałymi i pochodzącymi z Pomorza Zachodniego.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 59 jednostek archiwalnych z lat 1951–1973, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się dokumenty związane organizacją oraz realizacją ram programowych jednostki, protokoły zebrań organów stowarzyszenia, sprawozdania roczne z działalności związku, materiały odnoszące się do funkcjonowania świetlicy artystycznej, akta osobowe i karty ewidencyjne członków organizacji, dokumenty finansowe, informacje na temat przyznanego wsparcia socjalno-bytowego oraz stypendiów, materiały ze Zjazdu Pisarzy Ziemi Zachodnich, konkursy literackie i poetyckie (w tym regulaminy)³⁴.

Polski Związek Zachodni Zarząd Okręgowy w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1945–1950;

Liczba jednostek: 74 (ok. 0,55 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Polski Związek Zachodni z siedzibą Zarządu Okręgowego w Szczecinie został zorganizowany przez działaczy Zarządu Głównego Polskiego Związku Zachodniego w Poznaniu przybyłych w 1945 r.

³³ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 1766 „Szczecińskie Towarzystwo Naukowe” z lat [1951] 1956–2015.

³⁴ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 709 „Związek Literatów Polskich Oddział w Szczecinie” z lat 1951–1973 r.

na obszar ówczesnego Okręgu Pomorze Zachodnie znajdującego się pod władzą administracji polskiej. Na podstawie działalności prowadzonej w terenie przez poznańskich przedstawicieli organizacji 5 września 1945 r. w Koszalinie odbyło się pierwsze formalne zebranie Okręgu Zachodnio-Pomorskiego Polskiego Związku Zachodniego. W 1946 r. władze okręgu zostały przeniesione do Szczecinie. Na terenie Pomorza Zachodniego związek zajmował się organizacją, wspomaganie i popularyzacją akcji osadniczej na przyłączonym do państwa polskiego terytorium Okręgu Pomorza Zachodniego. W 1950 r. organizacja została zlikwidowana, a zachowane akta zostały przyjęte przez funkcjonującą w Szczecinie Ligę Przyjaciół Żołnierza.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 74 jednostek archiwalnych z lat 1945–1950, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się akta związane z początkiem powstania związku i kształtowania się jej struktur na obszarze Pomorza Zachodniego: są to dokumenty organizacji, materiały związane z działalnością organów władzy związku, sprawozdania dotyczące funkcjonowania jednostki, korespondencja prowadzona z oddziałami powiatowymi, władzą administracyjną, dokumenty z uroczystości organizowanych przez związek (np. Tydzień Ziemi Odzyskanych w Szczecinie z 1946 r.), materiały dotyczące pomocy repatriantom z Niemiec i reemigrantom³⁵.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Okręgu w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: [1946] 1951–1990;

Liczba jednostek: 494 (ok. 4,25 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze powstało 17 grudnia 1950 r. na bazie dwóch ówczesnie istniejących organizacji zajmujących się popularyzowaniem turystyki krajowej: Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego oraz Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Na Pomorzu Zachodnim pierwsze organizacje turystyczne zaczęły powstawać w 1946 r. wynikiem, czego było utworzenie w 1947 r. szczecińskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W wyniku przeprowadzonego w 1950 r. połączenia dwóch ogólnopolskich organizacji turystycznych w 1951 r. powołano szczeciński Zarząd Okręgowy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Od 1975 r. w związku ze

³⁵ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 462 „Polski Związek Zachodni Zarząd Okręgowy w Szczecinie” z lat 1945–1950 r.

zmianą podziału administracyjnego szczeciński Zarząd Okręgowy PTTK został przekształcony w Zarząd Wojewódzki PTTK, który w 1991 r. na podstawie zmiany struktury organizacyjno-prawnej PTTK został zlikwidowany, a w jego miejsce powołano szczeciński Oddział Zachodniopomorski PTTK. Celem organizacji jest rozwijanie turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem popularyzowania w społeczeństwie wiedzy na temat zabytków lokalnej historii, przyrody, kultury.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 494 jednostek archiwalnych z lat 1946–1990, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych poza dokumentacją aktową występują fotografie, wycinki prasowe, ulotki i broszury informacyjnej, odznaki i naszywki pamiątkowe z rajdów. W zespole archiwalnym znajdują się akta organizacyjno-prawne kta organizacyjno-prawne związane z funkcjonowaniem organizacji (np. regulaminy i instrukcje wewnętrzne, w tym zarządzenia i wytyczne organów władz stowarzyszenia wyższego szczebla), materiały z posiedzeń organów władz wyższego szczebla oraz organów władz szczecińskiego PTTK (np. protokoły posiedzeń, sprawozdania), dokumentacja komisji społecznych działających przy szczecińskim Zarządzie Okręgowym PTTK realizujące działania z zakresu turystyki, plany działania organizacji oraz sprawozdania dotyczące działalności jednostki, opracowania i monografie turystyczne wydane przez PTTK, materiały ze zlotów turystycznych organizowanych na obszarze Pomorza Zachodniego³⁶.

Klub Sportowy „Pogoń” w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1951–1959;

Liczba jednostek: 60 (ok. 0,60 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Zgromadzone w zespole materiały archiwalne związane są z funkcjonowaniem Koła Sportowego nr 195 przy Zarządzie Portu Szczecin w latach 1951–1959. Powojenny Szczecin był głównym ośrodkiem kształtowania życia sportowego na obszarze Pomorza Zachodniego, do początku lat 50. XX w. w mieście utworzono branżowe zrzeszenia sportowe, które z czasem przekształcono na przyzakładowe koła sportowe. Od 1948 r. Klub Sportowy „Odra” podlegał instytucji branżowej Zrzeszeniu Sportowemu „Kolejarz”, w tym samym roku przekształcono i przemianowano klub na przyzakładowe Koło Sportowe nr 195 przy Zarządzie

³⁶ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 507 „Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Okręgu w Szczecinie” z lat 1946–1990 r.

Portu Szczecin. W 1957 r. w związku ze złożeniem do szczecińskich władz wojewódzkich wniosku o nadanie organizacji osobowości prawnej Klub Sportowy „Pogoń” w Szczecinie został zarejestrowany w rejestrze stowarzyszeń i związków Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie. Celem działalności klubu było upowszechnianie w społeczeństwie idei uprawiania sportu oraz zapewnienie odpowiednich warunków i środków pozwalających na realizację działalności sportowej sekcji: bokserskiej, piłki siatkowej, zapasów, piłki nożnej, łucznictwa, lekkoatletycznej, żeglarskiej, tenisa stołowego, szachowej.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 60 jednostek archiwalnych z lat 1951–1959 (dokumentacja zachowana w zespole obejmuje lata, w których funkcjonowało Koło Sportowe nr 195 przy Zarządzie Portu Szczecin oraz Klub Sportowy „Pogoń” w Szczecinie), wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują akta organizacyjno-prawne związane z funkcjonowaniem klubu (np. statut Klubu Sportowego z 1951 r.), sprawozdania z działalności sekcji sportowych, protokoły z posiedzeń organów kolegialnych klubu, materiały związane z przebiegiem i organizacją wydarzeń sportowych (np. tabele rozgrywek, dyplomy, protokoły z zawodów), komunikaty pochodzące z nadrzędnych związków sportowych, w tym korespondencja³⁷.

Liga Obrony Kraju Zarząd Wojewódzki w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1946–1968;

Liczba jednostek: 421 (ok. 4,25 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Utworzenie organizacji pod nazwą Ligi Obrony Kraju związane jest z funkcjonowaniem od 1945 r. na terenie państwa polskiego Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza, którego członkowie zajmowali się opieką nad polskimi żołnierzami biorącymi udział II wojnie światowej oraz powracającymi do kraju, pomocą przy osadnictwie zdemobilizowanym żołnierzom oraz opieką nad rodzinami żołnierzy poległych na skutek walki zbrojnej. Szczeciński Oddział Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza rozpoczął swoją formalną działalność od 1946 r., którą realizował na obszarze Pomorza Zachodniego za pomocą utworzonych oddziałów terenowych. W 1950 r. doszło do utworzenia nowej, ogólnopolskiej organizacji pod nazwą Ligi Przyjaciół Żołnierza, czego skutkiem było utworzenie szczecińskiego Zarządu Wojewódzkiego Ligi Przyjaciół

³⁷ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 514 „Klub Sportowy „Pogoń” w Szczecinie” z lat 1951–1959 r.

Żołnierza. Na IV Krajowym Zjeździe Ligi Przyjaciół Żołnierza, który odbył się w 1962 r. w Warszawie przedstawiono nowy program działania organizacji, który skupiał się na organizowaniu oddziałów samoobrony, szkoleniu przedpoborowych dla potrzeb polskich sił zbrojnych oraz na prowadzeniu społecznych kursów politechnicznych. Ze względu na wprowadzoną zmianę programową organizacja zmieniła nazwę na Ligę Obrony Kraju, co skutkowało utworzeniem szczecińskiego Zarządu Wojewódzkiego Ligi Obrony Kraju.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 421 jednostek archiwalnych z lat 1946–1968, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się akta wydziałów znajdujących się w strukturze organizacyjnej jednostki: Wydział Organizacyjny (m.in. materiały dotyczące regulaminy pracy i działania Zarządu Wojewódzkiego, materiały z wojewódzkich konferencji oraz protokoły z posiedzeń oddziałów powiatowych), Wydział Kadr (głównie dokumenty związane z realizacją etatów, funduszu płac i szkoleń), Wydział Finansowo-Administracyjny (m.in. zestawienia bilansów, analizy budżetu, preliminarze budżetowe), Wydział Ogólnowojskowy (m.in. sprawozdania z przeprowadzonych szkoleń strzeleckich, regulamin Klubu Sportów Ogólnowiejskich), Wydział Motorowy (m.in. protokoły i sprawozdania z działalności klubu motorowego, informacje o szkoleniach samochodowych), Wydział Wojny (m.in. protokoły i sprawozdania z działalności klubu motorowodnego, plany szkolenia wodnego w tym sprawozdania z przeprowadzonych szkoleń), Wydział Łączności (m.in. sprawozdania z wykonanych szkoleń radiowych), Wydział Propagandy (m.in. sprawozdania z uroczystości organizowanych przez oddziały terenowe, księgi pamiątkowe, wycinki prasowe o działalności Ligi Obrony Kraju). W zespole archiwalnym znajdują się ponadto akta dotyczące organizacji Samodzielnej Sekcji Terenowej Obrony Przeciwlotniczej, Samodzielnej Sekcji Modelarskiej, Klubu Oficerów Rezerwy oraz Aeroklubu Ligi Przyjaciół Żołnierza³⁸.

Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi Zachodnio-Pomorskiej w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1945–1974;

Liczba jednostek: 289 (ok. 3,75 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Pierwsze drużyny harcerskie na powojennym Pomorzu Zachodnim utworzono w 1945 r. m.in. w Szczecinie i Koszalinie

³⁸ Na podstawie inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 475 „Liga Obrony Kraju Zarząd Wojewódzki w Szczecinie” z lat 1946–1969 r.

(gdzie tego samego roku powstała Pomorsko-Zachodnia Chorągiew Związku Harcerstwa Polskiego), następnie w 1946 r. przeniesiono z Koszalina do Szczecina Pomorsko-Zachodnią Komendę Chorągwi. Po roku 1950 w wyniku przeprowadzonych zmian organizacyjnych utworzono komendy wojewódzkie i podległe im komendy powiatowe, a dotychczasowe struktury Związku Harcerstwa Polskiego zostały wcielone do organizacji Związku Młodzieży Polskiej. W latach 1956–1957 r. w związku z rozwiązaniem Związku Młodzieży Polskiej nastąpił powrót do rozwiązań organizacyjnych opartych na strukturze Związku Harcerstwa Polskiego. W Szczecinie obszar miasta podzielono na 4 hufce: „Dąbie”, „Nad Odrą”, „Pogodno”, „Śródmieście”. Celem Związku Harcerstwa Polskiego było udzielanie pomocy osadnikom, sprawowanie opieki nad dziećmi oraz prowadzenie działalności charytatywnej.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 289 jednostek archiwalnych z lat 1945–1974, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się akta związane z organizacją jednostki (np. rozkazy Komendanta Chorągwi), programy i plany pracy Komendy Chorągwi, spisy harcerskie, sprawozdania z działalności organizacji, protokoły posiedzeń organów władz komendy, materiały z regionalnych zjazdów i konferencji wyborczych, kroniki, dokumenty finansowo-rzeczowe (np. bilanse, realizacja budżetu, kontrole finansowe), materiały z prowadzonych szkoleń związanych z wychowaniem morskim (rejsy, regaty) oraz organizowanych akcji letnich i zimowych, tj. obozowisk harcerskich³⁹.

Liga Kobiet [Polskich] Zarząd Wojewódzki w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: 1946–1961;

Liczba jednostek: 14 (ok. 0,15 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Utworzenie Ligi Kobiet Polskich związane jest z rozpoczęciem działalności od początku XIX wieku w Warszawie Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego, której działania koncentrowały się na zapewnieniu w społeczeństwie emancypacji kobiet oraz na prowadzeniu akcji patriotycznych. W sierpniu 1945 r. organizacja przyjęła nazwę Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet, a dwa lata później władze stowarzyszenia przemianowały

³⁹ Na podstawie zakładki „Dzieje aktotwórcy/biografia” dla zespołu 65/486 dostępno w systemie ZoSIA – Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (dostęp na dzień: 1.07.2021 r. <https://zosia.nac.gov.pl/browser/zespol/65/486/0/->) oraz treści inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 486 „Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi Zachodnio-Pomorskiej” z lat 1945–1974.

nazwę organizacji na Ligę Kobiet (od 1981 r. w wyniku ustaleń zjazdu krajowego nazwa organizacji została przemianowana na Ligę Kobiet Polskich). Na terenie Szczecina Liga Kobiet rozpoczęła działalność od 1946 r. W pierwszych latach swojej działalności organizacja skupiała się na zapewnianiu pomocy dzieciom, poprzez rozdysponowywanie pomocy udzielanej z zagranicy. Liga Kobiet organizowała także w powojennym Szczecinie pierwsze kursy zawodowe dla kobiet. Oddział terenowy Ligi Kobiet Polskich w Szczecinie prowadził czynną działalność do roku 2005 – od tego czasu działalność organizacji zanika, a wytworzona dokumentacja została przekazana do Zarządu Głównego w Warszawie. Z tego względu zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 14 jednostek archiwalnych z lat 1946–1961, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się głównie akta związane z działalnością finansową jednostki (np. bilanse z wykonania budżetu, preliminarze budżetowe) oraz sprawozdania z działalności społecznej i szkoleniowo-zawodowej prowadzonej przez organizację⁴⁰.

Polski Czerwony Krzyż Oddział Wojewódzki w Szczecinie

Daty skrajne materiałów archiwalnych: [1944] 1945–2017;

Liczba jednostek: 695 (ok. 22,60 metra bieżącego);

Rodzaj materiałów archiwalnych: dokumentacja aktowa.

Polski Czerwony Krzyż jest organizacją społeczną powołaną w 1919 r., która początkowo zajmowała się niesieniem pomocy ofiarom I wojny światowej, szkoleniem ratowników sanitarnych i kadr pielęgniarskich na wypadek klęsk żywiołowych i wojny. W wyniku wybuchu konfliktu zbrojnego II wojny światowej działalność Polskiego Czerwonego Krzyża została ograniczona i skupiła się ona prowadzeniu akcji poszukiwawczych, udzielania pomocy jeńcom wojennym, więźniom obozów koncentracyjnych, wysiedleńcom oraz na szkoleniu ratowników sanitarnych. Po zakończeniu II wojny światowej Polski Czerwony Krzyż zapewniał pomoc ofiarom wojny oraz organizował lub współorganizował placówki służby zdrowia, stacje pogotowia ratunkowego oraz krwiodawstwa, zakłady lecznicze i opiekuńcze, szkoły pielęgniarskie⁴¹.

⁴⁰ Na podstawie zakładki „Dzieje aktotwórcy/biografia” dla zespołu 65/485 dostępnego w systemie ZoSIA – Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (dostęp na dzień: 1.07.2021 r. <https://zosia.nac.gov.pl/browser/zespol/65/485/0>) oraz treści inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 485 „Liga Kobiet Zarząd Wojewódzki w Szczecinie” z lat 1946–1960.

⁴¹ Encyklopedia PWN (dostęp na dzień: 1.07.2021 r. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Polski-Czerwony-Krzyz;3959805.html>).

Na Pomorzu Zachodnim Polski Czerwony Krzyż rozpoczął działalność w 1945 r. związane to było z przybyciem do Koszalina Pełnomocnika Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża na Okręg Zachodniopomorski. Organizacja ta udzielała pomocy repatriantom z Niemiec i przesiedleńcom ze Wschodu poprzez tworzenie na dworcach kolejowych Punktów sanitarnych w postaci przychodni leczniczych. Rok później na obszarze Pomorza Zachodniego funkcjonowały 24 oddziały powiatowe Polskiego Czerwonego Krzyża, szpitale, przychodnie lecznicze, stacje opieki nad matkami i dziećmi oraz schroniska i żłobki. W latach 1950–1951 władze wojewódzkie w Szczecinie przejęły zakłady lecznicze i opiekuńcze. Od tego czasu działalność szczecińskiego Polskiego Czerwonego Krzyża koncentrowała się na profilaktyce zdrowotnej, szkoleniu sanitarnym, tworzeniu punktów opieki nad chorym w domu oraz zakładaniu klubów honorowych dawców krwi i udzielaniu pomocy najuboższym. W 1964 r. Sejm uchwalił ustawę określającą cele i zadania realizowane przez Polski Czerwony Krzyż.

Zawartość zespołu archiwalnego obejmuje 695 jednostek archiwalnych z lat 1944–2017, wśród zgromadzonych w zespole materiałów archiwalnych znajdują się akta związane z organizacją formalno-prawną jednostki (np. statuty, schematy organizacyjne, okólniki Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża), materiały z posiedzeń organów kolegialnych władz stowarzyszenia (np. protokoły z posiedzeń Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Czerwonego Krzyża oraz oddziałów terenowych), sprawozdania organizacyjne oraz z prowadzonej działalności społeczno-opiekuńczej, programy i plany pracy, materiały ze zjazdów organizowanych przez szczeciński Zarząd Wojewódzki, dokumenty finansowe funkcjonowania organizacji, akta związane z działalnością statutową prowadzoną przez Polski Czerwony Krzyż (m.in. materiały dotyczące repatriacji dzieci polskich z Niemiec, ekshumacji grobów, opieki medycznej)⁴².

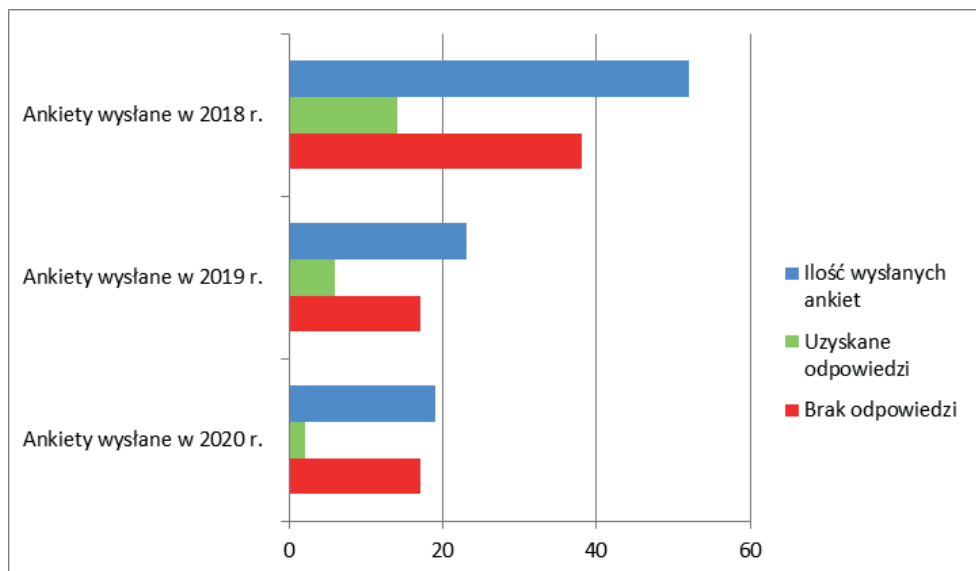
W tym miejscu należy podkreślić fakt, że w wyniku działań podjętych przez Archiwum Państwowe w Szczecinie w ramach nawiązanego kontaktu z władzami Zachodniopomorskiego Oddziału Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie do archiwum państwowego w 2021 r. zostały przekazane w rozmiarze ok. 20 m.b. materiały

⁴² Na podstawie zakładki „Dzieje aktotwórcy/biografia” dla zespołu 65/454 dostępny w systemie ZoSIA – Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (dostęp na dzień: 1.07.2021 r. <https://zosia.nac.gov.pl/browser/zespol/65/454/0>) oraz treści inwentarza archiwalnego zespołu akt nr 454 „Polski Czerwony Krzyż Oddział Wojewódzki w Szczecinie” z lat [1944] 1945–1961.

archiwalne z lat 1945–2017 stanowiące znaczące dopełnienie do zawartości informacyjnej opisywanego zespołu archiwalnego.

INICJATYWY PODEJMOWANE PRZEZ ARCHIWUM PAŃSTWOWE W SZCZECINIE W LATACH 2018–2020 Z ZAKRESU KONTAKTU Z PODMIOTAMI EWIDENCJONOWANEGO NIEPAŃSTWOWEGO ZASOBU ARCHIWALNEGO

Działania podejmowane przez Archiwum Państwowe w Szczecinie w latach 2018–2020 z zakresu kontaktu z podmiotami ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego były realizowane w oparciu o treść wynikającą z *Zarządzenia Nr 39 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie współpracy archiwów państwowych z podmiotami, których materiały archiwalne wchodzą w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego* (DKN.420.3.2018). Rozpoznanie na obszarze właściwości Archiwum Państwowego w Szczecinie organizacji ze strefy ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego przeprowadzono na podstawie wysyłanych lub dostarczanych osobiście (np. podczas przeprowadzenia ekspertyzy) ankiet informacyjnych. Zestawienie odpowiedzi otrzymanych przez Archiwum Państwowe w Szczecinie za lata 2018–2020 prezentuje się następująco:

Najwięcej wysłanych ankiet i otrzymanych odpowiedzi zwrotnych przez Archiwum Państwowe w Szczecinie nastąpiło w 2018 r., gdzie na 52 rozesłane ankiety archiwum uzyskało odpowiedź ze strony 14 jednostek. W kolejnych latach 2019–2020 liczba rozesłanych ankiet wynosiła odpowiednio: 23 – dla roku 2019 i 19 – dla roku 2020, co przełożyło się na uzyskanie sześciu odpowiedzi zwrotnych w 2019 r. oraz dwóch odpowiedzi zwrotnych w 2020 r. Uwzględniając całość danych ujętych za lata 2018–2020 Archiwum Państwo w Szczecinie wysłało 94 ankiety z propozycją nawiązania współpracy (przy czym oprócz ankiet, były to również przeprowadzone osobiste konsultacje i odpowiedzi otrzymane za pośrednictwem środków komunikacji teleinformatycznych). Wśród organizacji, z którymi starano się nawiązać kontakt wymienić można różnego rodzaju środowiska kombatanckie, społeczne instytucje naukowo-kulturalne, stowarzyszenia regionalne, kluby sportowe.

Wysłanie ankiet informacyjnych stanowiło pierwszy rok do nawiązania relacji z niepaństwowymi jednostkami, które następnie starano się rozwinąć poprzez organizowanie dla przedstawicieli niepaństwowych organizacji osobistych konsultacji w siedzibie Archiwum Państwowego w Szczecinie lub poprzez uczestnictwo pracowników archiwum państwowego w spotkaniach zorganizowanych przez członków i władze stowarzyszeń. W ramach odbytych spotkań przez pracowników archiwum przeprowadzane były ekspertyzy archiwalne dokumentacji wytworzonej i zgromadzonej przez niepaństwowe jednostki – po stwierdzeniu i wydaniu opinii przez Dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie, że w zasobie jednostki znajdują się materiały archiwalne, proponowano przekazanie wskazanych materiałów do Archiwum Państwowego w Szczecinie zgodnie z procedurą wynikającą z *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie warunków i trybu przekazywania do archiwów państwowych materiałów archiwalnych tworzących ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny* (Dz.U. 2015 poz. 1733). Na podstawie tak zbudowanych relacji Archiwum Państwowe w Szczecinie nawiązało kontakt z trzema szczecińskimi niepaństwowymi jednostkami: Związkiem Sybiraków Oddział w Szczecinie, Zachodniopomorskim Zarządem Wojewódzkiego Związku Kombatanatów Rzeczypospolitej Polskiej Byłych Więźniów Politycznych w Szczecinie, Zachodniopomorskim Oddziałem Okręgowym Polskiego Czerwonego Krzyża w Szczecinie, które przekazały do archiwum część dokumentów stanowiących materiały archiwalne. Tym sposobem zasób archiwalny Archiwum

Państwowego w Szczecinie został wzbogacony o unikalne materiały archiwalne. Jednocześnie stanowią one źródło do poznania dziejów organizacji społecznych oraz losów lokalnych społeczności działających i zrzeszonych wokół tych organizacji. Ponadto w latach 2018–2020 Archiwum Państwowe w Szczecinie przejęło również dokumentację innych organizacji społecznych, wśród których wymienić można: Szczecińską Izbę Pielęgniarek i Położnych⁴³, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe Zarząd Regionu Pomorza Zachodniego, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Regionalny w Szczecinie, Organizację Duszpasterstwa Ludzi Pracy im. ks. Jerzego Popiełuszki w Szczecinie.

Wśród dodatkowych inicjatyw podjętych przez Archiwum Państwowe w Szczecinie w latach 2018–2020 z zakresu współpracy z jednostkami ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego wymienić można:

- zorganizowanie w siedzibie archiwum 25 czerwca 2019 r. seminarium archiwalnego „Metodyka opracowania i zabezpieczenia materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego wytworzonych i zgromadzonych w niepaństwowych jednostkach organizacyjnych” dla przedstawicieli niepaństwowych organizacji;
- przygotowanie w siedzibie archiwum 26 listopada 2019 r. spotkania z członkami i sympatykami Zachodniopomorskiego Związku Kombatanów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, na którym przedstawiono stan realizacji prac związanych z uporządkowaniem przyjętych od stowarzyszenia przez archiwum materiałów archiwalnych oraz przekazano w formie popularnonaukowej informacje funkcji i zadaniach, jakie sprawuje archiwum państwowe;
- przeprowadzenie w siedzibie archiwum w dniach 4–5 lutego 2020 r., we współpracy ze szczecińskim Związkiem Sybiraków, lekcji archiwalnych dla uczniów dwóch szczecińskich liceów ogólnokształcących – III i IX. Odbyły się one z udziałem przedstawicieli stowarzyszenia, a były jednym z elementów upamiętnienia, przypadającej na 2020 r., 80. rocznicy pierwszej masowej deportacji Polaków na Syberię przeprowadzonej przez władze państwa Związku Sowieckiego.

⁴³ Przejęcie, które nastąpiło w wyniku realizacji porozumienia o współpracy zawartego 23 stycznia 2015 r. pomiędzy NDAP, a Naczelną Izbą Pielęgniarek i Położnych (zgodnie z pismem Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 11 grudnia 2019 r. znak pisma DKN.420.5.2019 porozumienie zostało wypowiedziane).

Obecnie Archiwum Państwowe w Szczecinie planuje w dalszym ciągu nawiązywać kontakty z nierozpoznanymi podmiotami ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego oraz kontynuować wspólne działania, projekty popularno-edukacyjne oraz organizowanie spotkań dla przedstawicieli niepaństwowych organizacji społecznych uświadamiających rolę i znaczenie, jaką pełni archiwum państwowe w obszarze funkcjonowania jednostek ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. Moim zdaniem najważniejszym motywem i celem przedstawionych działań jest zbudowanie pozycji archiwum państwowego, jako wiarygodnego partnera udzielającego pomocy i wsparcia merytorycznego dla niepaństwowych organizacji przy zachowaniu materiałów archiwalnych wchodzących w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, które ze względu na swój wyjątkowy charakter stanowią nieocenione źródło do badań i poznania życia kulturalno-społecznego danego regionu.